

**~Профілактичні заходи щодо попередження та
припинення злочинів~**

**~Działania prewencyjne w przeciwdziałaniu i zwalczaniu
przestępczości~**

Франц С. (Sławomir F.), університет Марії Кюрі-Склодовської
в Любліні (Республіка Польща), доктор права

Профілактика має першорядне значення для запобігання та боротьби із злочинністю. Поліція в якості установи, відповідального за правопорядок і безпеку громадян, приділяє особливу увагу цій формі попередження злочинності, має бути готовою відповісти на ризики, що дає можливість для виправлення недоліків служби, який потім впливають на покращання безпеки. Правильний аналіз в поєднанні із раціональним застосуванням всіх заходів профілактики, співпраця з іншими установами та громадськість може принести позитивні результати. Отже, профілактичні заходи, є важливою складовою боротьби зі злочинністю, якій сьогодні ми повинні приділяти набагато більше уваги, ніж раніше.

Oprócz zadań o charakterze represyjno-kontrolnym i wykrywczym Policja spełnia inną, nie mniej ważną funkcję zapobiegawczą. Określa ją artykuł 2 ust. 3 ustawy o *Policji* z dnia 6 kwietnia 1990 roku [1], który mówi, iż Policja inicjuje i organizuje działania mające na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw, wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziała w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi, a także organizacjami społecznymi. Jest to funkcja bardzo ważna, gdyż wiąże się z sygnalizowaniem zagrożeń i tworzeniem odpowiednich postaw obywateli będących reakcją na przestępstwo.

Jak zauważa Janina Czapska, «*skuteczna walka z*

przestępczością w czasach obecnych nie jest możliwa tylko poprzez stosowanie środków represji, wraz z nimi musi iść profilaktyka, a także współdziałanie z organizacjami pozapolicyjnymi» [2], przy czym współpraca ta powinna obejmować następujące aspekty [3]:

- rozpoznawanie zagrożeń – czyli analizę zagrożeń oraz podejmowanie wspólnie z władzami lokalnymi przedsięwzięć w celu zaradzenia negatywnym zjawiskom,

- inspiracja – obejmująca przedsięwzięcia z zakresu technicznego zabezpieczenia i ochrony mienia,

- wspieranie inicjatyw – polegająca na współpracy w tworzeniu lokalnych programów pomocy sąsiedzkiej,

- współpraca z mediami szczególnie w zakresie kształtowania świadomości prawnej i wiktymologicznej,

- tworzenie i realizacja programów edukacyjnych w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa.

Głównym czynnikiem mającym wpływ na bezpieczeństwo i porządek publiczny jest poziom i jakość prewencyjnego zabezpieczenia rejonu służbowego podległego jednostce organizacyjnej Policji. Zagrożenia w miejscach publicznych i wiążące się z tym zwiększone zapotrzebowanie społeczne na obecność służby prewencyjnej nakłada na Policję obowiązek poszukiwania nowych i usprawnienia dotychczasowych rozwiązań dotyczących organizacji służby prewencyjnej, umożliwiających zwiększenia skuteczności ich działania [4]. Istotnym jest fakt, iż tak naprawdę oddziaływanie prewencyjne przekłada się na ogólnie pojętą przestępczość.

Szczególnie istotną rolę w zapobieganiu przestępczości oraz ściganiu jej sprawców odgrywa właściwa organizacja służby prewencyjnej. Odpowiednia analiza, planowanie oraz przygotowanie do służby policjantów, rozmieszczenie ich w terenie jak też właściwa koordynacja ich działań jest gwarantem zmniejszenia się przestępczości na podległym terenie. Istotą tego jest jednak uprzednie rozpoznanie zagrożeń, a następnie umiejętne analiza oraz stosowne

planowanie określonych czynności zapobiegawczych. Dużą rolę odgrywa również obieg bieżących informacji oraz koordynacja i nadzór służb.

Spełnienie tych warunków zapewni skuteczność działań policjantów oraz prawidłową realizację zadań, bez których wykonanie odpowiedzialna jest Policja, jako organizacja stojąca na straży ładu i porządku publicznego w państwie [5].

Skuteczne i sprawne zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz powstawaniu zjawisk kryminogennych uzależnione jest od bieżących badań istniejących zagrożeń. Wykonane w tym zakresie czynności pozwalają na zdiagnozowanie skuteczności działań prewencyjnych, a najczęstszą metodą badawczą pozwalającą na prawidłowe rozpoznanie występujących zagrożeń jest analiza, rozumiana jako metoda badawcza polegająca na rozłożeniu całości na elementy i badaniu ich poszczególnych cech w celu lepszego poznania tej całości [6].

Aby prawidłowo zaplanować służbę prewencyjną należy zebrać przede wszystkim następujące informacje [7]:

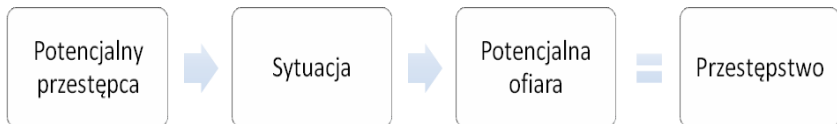
- analizę stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- bieżące istotne wydarzenia (zaistniałe po sporządzeniu analizy, a przed sporządzeniem planu dyslokacji);
- propozycje przekazane sporządzającemu plan dyslokacji przez poszczególne komórki jednostki;
- inne źródła, np. informacje z mediów, spostrzeżenia własne, wnioski obywateli itp.;
- dane o natężeniu i strukturze ruchu na poszczególnych odcinkach dróg (ulic) i skrzyżowaniach,
- harmonogramy imprez i uroczystości planowanych na podległym terenie,
- plany centralnej i wojewódzkiej koordynacji służby,
- plany imprez, uroczystości organizowanych na drogach i innych doraźnych zadań,
- uwagi i wnioski zgłoszone przez obywateli, organy, instytucje, organizacje oraz funkcjonariuszy Policji,

- system dyslokacji punktów blokadowo-kontrolnych,
- kwartalne harmonogramy wzmożonych działań policyjnych,
- plany działań ogólnokrajowych i wojewódzkich.

Z praktycznego punktu widzenia najistotniejszym elementem w przeciwdziałaniu przestępczości jest prewencja kryminalna, której głównym zadaniem jest zapobieganie przestępstwom.

Warunki, w jakich dochodzi do popełniania czynów zabronionych, są najczęściej zawsze takie same tzn. musi być osoba bądź osoby, które podejmą działania przestępcze, musi być ku temu stosowna – dogodna sytuacja i wreszcie musi być coś lub ktoś będący w zainteresowaniu sprawcy – przedmiot działań przestępczych. Całość tworzy związek przyczynowo-skutkowy tworzący pewien nierozzerwany ciąg, dlatego też należy podjąć wszelkie możliwe czynności, aby sytuacji tych było jak najmniej. Należy mieć nadzieję, że odpowiednie edukowanie społeczeństwa oraz działania profilaktyczno-prewencyjne zminimalizują do minimum ilość przestępstw i wykroczeń.

Wykres 1: związek przyczynowo-skutkowy prowadzący do popełnienia przestępstwa

Źródło: J. Tuliszką, *Wykonywanie zadań z zakresu prewencji kryminalnej* [w:] *Podręcznik policjanta służby prewencyjnej, część II*, (red.) M. Popiało, Szczytno 2004, s. 174.

Rozerwanie tego ciągu w dowolnym miejscu, poprzez szeroko rozumianą prewencję kryminalną w znaczący sposób wpływa na proces zapobiegania przestępczości. Najwięcej wysiłku wkłada się z reguły na wyeliminowanie sytuacji,

które stwarzają okazję do popełnienia przestępstwa, jednakże nie należy również zapominać o dwóch pozostałych elementach z tego ciągu [8].

Wiadomym jest, iż pomimo zakrojonych na szeroką działan przewencyjnych skierowanych w przeciwdziałanie przestępczości, zarówno samej Policji jak i wielu innych instytucji, zjawiska tego nie da się zupełnie wyeliminować. Zawsze znajdują się osoby, bądź też grupy osób, które z różnych względów będą dopuszczać się czynów niezgodnych z prawem. Należy jednak poprzez szeroko rozumianą prewencję temu przeciwdziałać tym negatywnym zjawiskom. Permanentne podnoszenie kwalifikacji zawodowych policjantów, wdrażanie programów profilaktycznych, edukowanie społeczeństwa w każdy możliwy sposób oraz piętnowanie sprawców przestępstw i wykroczeń na pewno nie wyeliminuje ich całkowicie z naszego życia, jednakże bez wątpienia przyczyni się do znacznej jego poprawy i szeroko rozumianego bezpieczeństwa.

Bibliografia:

1. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 1990 r., Nr 30, poz. 179).
2. J. Czapska, Zapobieganie przestępczości w społeczeństwach lokalnych, Warszawa 1999, s.10-11.
3. R. Wojciechowski, Miejsce i rola Policji w układzie pozamilitarnym, «Zeszyt Problemowy» 1996, nr 1, s.13-15.
4. K. Czarnecki, A. Osierda, A. Wękowski, Analiza zagrożeń. Planowanie i nadzorowanie służby patrolowej, Legionowo 1996, s. 5.
5. W. Dobski, I. Koziarek, J. Rekirowicz, Wybrane elementy organizacji służby prewencyjnej [w:] Podręcznik policjanta służby prewencyjnej, część II, pod (red.) Popiało M., Szczytno 2004. s. 81.
6. P. Janicki, Organizacja służby i kierowanie. Podstawowe pojęcia, Słupsk 1999, s. 7.
7. W. Dobski, I. Koziarek, J. Rekirowicz, Wybrane elementy organizacji... dz. cyt., s. 86.
8. J. Tuliszka, Wykonywanie zadań... dz. cyt., s 174